L'Estiuada

PERIODICH D' INFORMACIO COMARCAL

Sortirá cada divendres durant l' istiu ✻ Redacció y Administració: CARRER DE VICH NUM. 9

Any I | **Sant Hilari Sacalm, 10 Juliol de 1908** | **Núm. 3**

DESPRÉS DE L' ASSAMBLEA

L' Assamblea catalana evidenciá, una vegada més, la nostra capacitat de poble gran. Fou veritablement una demostració de que tenim perfecte dret a gosar de l' autonomía.

La cridoria grollera de la prempsa madrilenya es la mellor lloansa que podém oferirli.

L' esperit patriótich dels reunits va extremirse coratjosament, per redresarse enfront l' adsorvisme de l' Estat espanyol. No obstant les prematures disposicions y les martingales de capelleta, l' Assamblea dictá serenament el seu pensament.

Que tornin els diputats de Solidaritat al Parlament espanyol a lluytar energicament per l'honra de Catalunya.

Pro no s' oblidin may que representen un poble que ha posat tot el seu seny y la forsa de la seva inteligencia al triomf de les solucions nacionalistes.

Cal qu' els esperoni el desitj de tot bon catalá, no s' abstinguin may de vindicar ben alt el nom sagrat de Catalun a.

La politica d' oportumismes, reflexe de la madrilenya conduiría 'l nostre poble a inevitables y tristos desenganys; l' acció al Parlament ha de ser protesta enérgica y serena, aixís com ho es Catalunya enfront l' estat de coses actuals.

Per salvar la nostra dignitat de cataláns, despreciem alegrament totes les concesions dels governs centralistes, que son el dogall de Catalunya, els enemichs irreconciliables de nostres ideals.

Que la representació parlamentaria catalana estigui sempre compacta, baix l' inspiració ardenta del amor a la Patria.

Ah! si no fos aixís. Si enganyadores promeses els allunyesin de l' acció que dehuen seguir; si prosperés la política del *do ut des* d' algúns regionalistes! El fracás ben cert qu' esdevindría seguidament. El poble catalá perdría la confiança en els seus homes, fondament aplanat.

Repetint lo de la *Revista Olotina* els diputats dehuen esser no *ministerials de tots els ministeris* sinó y exclusivament *representants cataláns* en tots els goberns.

COMENTARI

¡Qué bé comença L' ESTIUADA la tasca periodística! En dos números publicats ja deixa gayre bé marcada la seva orientació; y m' admira, si, aquesta via que va a entrependre ab la llum d' un criteri, condensació de criteris, unificats per l' amor en general a la Catalunya que 's va enfortint, y en particular a la vila nostra tant digna d' estima en tots conceptes. O si no esbrinémho aixó que dich. Obrim el periódich. La nota política la donan ben clara y simpática el nostre dignissim diputat Ventosa y Calvell y l' estimat President de l' Unió Catalanista Domingo Martí Juliá Fixeushi bé, llegidors, en els dos articles esmentats, y trovareu un credo, prou ben resumit en l' articlet editorial que obra la porta del periódich, després d' unes notes més o menys poetiques, fogosament escrites per un cor enamorat de la seva població, quina silueta engarlanda la primera plana.

Aixó es lo que ateny a taranná polítich general. Are aném a trovar el nú de l' amor per l' engrandiment y per la prosperitat moral y material de la població, y topém ben aviat ab un imne discretament entonat per un home que si no es de Sant Hilari mereix tot l' afecte, tota la consideració dels seus fills per lo bé que hi ha fet, fa y anirá fent: me referesch al article del Doctor Morales, al que segueix una nota feta ab tot el sentit y ab tota la delicadesa d' un que somnía ab una vila nova, ab una població filla de les exigencies del temps actual, sense, per ço, despuntar ni un atóm de manía civilista en el sentit que sembla vol donarse a n' aquesta paraula.

No serán tot somnis, no: ja veurém, més ben dit: ja la veyém l' espurna de realitat, o sino que ho digan aquells solts de la secció de *Noves* referents a policía urbana y a brigades arregladores de carrers, passeigs y fonts de la població y en contorns. Aquesta onada de sang nova que 's sent cercolar per les arteries de Sant Hilari, ha de dur exel-lents resultats per la total reivindicació de la personalitat de Catalunya. Jo sé prou com el diputat per el nostre districte cita com a corporació municipal modella de la vila nostra. D' aquí ha de venir tot. Els vells procediments de con-

sonrosat, ull intranquil; vestia terno gris de pana llisa y sombrero tou de folgades ales, lleugerament tirar al clatell.

Com ane mi'ls homes guapos no'm captiven, tant bon punt el vaig veure al meu costat deguí arrufar lo nas ab tal expressió que 'l bon Adonis se tombá tot amatent per dirme:

—Dissimuli... Potser l' he trepitjat.

—No, senyor, no.

Y d' aquí va pendre peu pera enfilar una conversa en la que, després de treure 's l' aixafat bolet y passarse la má en forma d' escarpidor per la clenxinada llarga cabellera, me féu saber que era artista.

—Artista en qué?

—Pintor, per servirlo.

—Ah!... Y fins me sembla...

—Que no li soch de tot desconegut: veritat? No m' estranya. Com he fet algunes cosetes que han mogut tant de soroll... *Miris:* ara mateix, sense anar més lluny, tinch exposada una sortida de sol en plena Segarra... sap?... que, si no m' erro, donará molt que parlar. Figuris que l' he titolada *Preludi en grana y or*. Solament ab això, un bon crítich té feina tallada per una dotzena d' articles.

—No digui més: ja conech que és *modernista*.

—Sí, senyor, ab tota l' ánima. *Modernista realista*: Es a dir, dels de la primera fornada. Perqué, ja veurá, després de tot, la verdadera font d' inspiració és y será sempre la Naturalesa. Vosté provi d' allunyarsen fins a pérdrela de vista y no fará més que etzegallades. Y com a la Naturalesa no li ha d' esmenar la plana ni la mateixa Minerva... sap?... d' aquí que jo pinti sempre lo que veig, ni més ni menos de lo que veig, y tal com ho veig... Veu? Are mateix el veig tot vert a vosté.

—Qué diu, sant cristiá?

—Lo que sent. Vert com una reineta.

—Donchs digui que está malalt.

—Cah, res d' això, no, senyor, al contrari. Es que jo aprecio fins les més petites tonalitats de la llum... y la reflecció dels arbres en aquest moment histórich... sap?—

En efecte, la feixuga diligencia, ab ses vuit mules suades y frissoses, s' esmunyia calmosament per la polçosa carretera, sota 'l brancatge atapahit y ufanós dels plátanos, arruats a dreta y esquerra del camí pera retornar al acalorat viatger ab l'ombra frescal y inquieta de ses retallades fulles.

EVELI DORIA.

DEL LLIBRE «BRANQUES Y FULLES»

Un jardí de farigoles
so plantat per tú, amor meu.
L' he voltat tot de violes
y de llirs blanchs com la neu:
Quan vindrá la primavera
te duré la flor primera;
no 'm dirás, llavors,—¡espera...!
qu' em dirás:—ton cor es meu.—

—

Rossinyolet que tant d' hora
vas a cantar a l' amor,
no miressis les estrelles
que 't farían batre 'l cor.
Se m' es morta ma estimada
y a n' el cel s' en es volada,
era en el mon, flor preuhada,
y en el cel, estrella d' or.

MARÍA DE SOLTERRA

VOLTANTS DE SANT HILARI

Guia de Sant Hilari a Vallclara y Sant Andreu de Bancells.

Se surt de Sant Hilari per la carretera de Vich fins a la Creu del Molí, que dista 20 minuts; se deixa la carretera a l' esquerra, y per el camí de la dreta's baixa al sot de Costallonga, d' ahont se puja al *Soley del Llop* en 15 minuts; als 5 més se passa per el Rech de Vilavella, baixant en 10 minuts a *can Poll;* se passa la *riera Major*, y se puja en 20 minuts a la Brugada ahont hi ha una rica font. De dita casa en 25 minuts se guanya la de *Collsabena*, situada en un collet desde ahont se disfruta d' un esplendent panorama. De *Collsabena* en 20 minuts se passa per el *Plá de Font Samallera* (alt. apr. 1,050 m) d' ahont baixant suaument y luego planejant, en 20 minuts més se va a la *casa de Vallclara*; magnífich y extens panorama sobre les *Guilleries*, *Vall del Ter y Collçacabra* a 950 metres d' altitut aproximadament.

De la *casa de Vallclara*, seguint sempre carrera avall en direcció O., se baixa en 45 minuts escassos a la Esglesia parroquial de Sant Andreu de Bancells, qu' es románica d' origen com ho demostra l' ábside y la volta de canó, havent sigut restaurada en 1624. Está edificada en una carena a uns 800 metres d' altitut poch mes ó menos.

ARTHUR OSONA.

L'Estiuada

PERIODICH D' INFORMACIO COMARCAL

Sortirá cada divendres durant l' estiu ✻ Redacció y Administració: CARRER DE VICH NUM. 9

Any I | Sant Hilari Sacalm, 25 Juliol de 1908 | Núm. 5

QUE S' ACABI

Els diaris madrilenys no poden capir l' importancia de la Solidaritat, per aixó criden y esvaloten.

Trasmeten en les seves planes, remors de tempesta, noticies de conjura y pròxims alsaments... de paraula.

Ells necesiten com els ceguets pobres, les almoynes dels lliberals, volen empleos, cesanties, tot lo qu' en Espanya constitueix la forsa dels goberns turnants.

Y cridem sempre, no paran may de baladrejar, impotents per tot, clamen a favor de *la integridad de la patria*, fentla servir de cobertora a les seves concupiscencies, a la seva política mesquina per assegurar el pá de cada día.

Saben atacar els *paños* de Sabadell, lo mateix que censurar *ab indignació* acords patriótichs d' Ajuntaments cataláns. Claven les seves urpes venenoses a n'en Maura perque fa un progecte de mancomunitat catalana ab infinitat de *distingos*, tot per la por al separatisme, al *papu*...

L' avens, la cultura y l' esperit patriótich de Catalunya, els tortura l' ánima, els afebleix fortament, per aixó encare no tenen una petita excusa un petit motíu, llensen el seu fel, tota la seva rabia catalonófoba en els seus escrits en forma d' esquellots patrioters.

Fins de baix en baix han temptat de declararnos el *boycottage*... Fa riure!

Els lladruchs dels gossos de la *Puerta del Sol*, no fan cap efecte a Catalunya.

Sabém ab qui tractém. Si en Maura els deixés acostar a la menjadora, segurament callarían y deixarían d' entonar desaforadament la *Marcha de Cádiz*.

Avensa serenament la nostra Catalunya fent cas omís dels insults que li dirigeixen els vetlladors del sepulcre del Cid.

Don Clodoaldo es ben mort, no cal que provin de ressucitarlo, ab els cants dels tótils.

ELS PASSIVISTES

Es en els pobles (1), ahont més abunda aquesta rassa d' homes carregats de *bons-intents* (?) peró que may els portan a la práctica.

Tot ho troban mal fet, tot ho critican, peró ells may fan res, per la por a la crítica dels altres. Van guiats per son passivisme mortal que 'ls porta al aborriment de sí mateixos, y es deixen arrastrar per la corrent, aqueixa corrent corruptora del passivisme que condueix al extrém del egoisme més selvatge y degradat.

Y lo qu' es més trist que d' aquest mal comensa a patirne la nostra joventut, qu' en els paíssos més civilisats del mon dirigeix tots els moviments; aquesta joventut qu' en totes les ciutats d' Europa es la forsa del present y l' esperansa del avenir, aquí, en els pobles de Catalunya fa pena 'l dirho s' es entregada al passivisme més aclaparador.

Al jovent d' aqui, excepció d' una petita y honrosa minoría, no n' hi parleu de nacionalisme, de música, de literatura, d' art, perque os fará pena... No 'n sab res!

Ni tan sols podeu parlarli de política, perque no llegeix la prempsa.

Me dol confessarho, la vritat, peró tinch de dir que la joventut nostra, ha emprés el camí de la propia degeneració.

... . Eus-aquí hont hem anat a parar, al abandonar els nacionalistes, bona part dels procediments de l' honorable *Unió Catalanista!* Eus-aquí com encare que 's conseguís l' autonomía de Catalunya no sabríam guardarla, perqué no l' estimaríem en lo que val.

La feyna dels verdaders nacionalistes es: «educar al poble, fent homes concients dels seus drets y devers» que si en bona hora tots els catalanistes haguessin fet aquesta feyna, be 'n sería més d' hermós aquest moviment de germanor catalana; be 'n sería més de planer el camí per anar a la lliberació de la Patria nostra.

Quant cert es que 'ls pobles tenen el gobern que 's meréixen. Potser allavors no seríam tant

(1) Me refereixo sols als pobles de la comarca.

atesos pels goberns, peró Catalunya podría dir lo d' en Pujulá y Vallés: *fins entre cadenes me sento lliure,* y ho podría dir ben satisfeta, perqué... ¡ditxós el día que tots els catalans serán ben catalans y concients dels seus drets!

JOSEPH CLOPÉS Y SUREDA

GLOSANT....

Me sento tota commosa al retrobarme en aquest encantat recó de montanyes. Sant Hilari..! la Font picant! si me 'n venen de recorts! Prou volía veurer de recuperar la cambreta que mira a la riera, pero no he estat sortosa y 'm toca ocuparne una altre si bé més espayosa no tant pintoresca. De bon dematí ja m' hi venía a desvetllar el rossinyol posat dalt d' un fatx corpulent, quina socalada guarda encare unes inicials entrellaçades; y jo tota amatenta deixava l' escalforeta del llit pera omplirme del oreig matinal tot plé de perfúm de les boscuries. Apenes si me 'n movía de la meva cambreta.

Aquest any me llevo sense la grata companyia del trobador dels boscos, y si vull sentir ses passades me cal allunyarme cap a la voreta del riu y somniar al ayre lliure, sens que 'm puga lliurar de les mirades de tantes altres companyes de balneari que matan horrorosament les hores y 'ls dies ab frevolitats enutjoses. Jo no comprench pas com els pot agradar aquesta vida sense fruyts pera l' esperit. Elles sols gosen sentintse inflar per onades de vanitat.

Pro també sé que 'm planyen moltes amigues, que com elles se diverteixen; car no poden compendrer com la soletat m' atrau tant. ¡Tant dolça qu' es la soletat! Ab quin gust m' hi saturava en aquella meva cambreta llegint les págines brillants de la incomparable *Solitut*, la novela de la més incomparable, encare, Victor Catalá. Enguany si que per les lectures poch podré gosar en aquesta cambra. més espayosa, sí, pro no tant pintoresca. Potser será apropósit pera llegirhi aqueixa noveleta d' En Francés: *Mientras las horas duermen....* Qué será aixó? Per are dormen les hores en aquest clos de pau. Ja 's despertará l' esperit en l' esbarjo de Natura tant florida, tant espléndida.

M' adono qu' estich trista y ho encomano al paper, y per cert, que no es aquest el motiu que m' ha fet agafar la ploma. Precisament vull a observar y parlar del ambent que 'm rodeja. Veig unes coses per aquí entre les estiuejantes que valen la pena d' apuntarles com a modelo de frevolitat y tontería. Res: m' he adonat que feya temps no corría la ploma y bé puch aprofitar l' ocasió de sortir ESTIUADA pera renovar les aficions. Que 'm perdoni 'l Director si no hi poso mon nom, car podría durme disgustos. Sovintejaré mes impresions. Per are vagi aquest preludi. Encar hi restaré forces díes al Establiment.

SHARA....

DEL LLIBRE «BRANQUES Y FULLES.»

Per mirar si t' hi oviro
cada nit guayto el cel blau;
d' una a una les estrelles
els meus ulls van repassant.
El teu front de verge pura
ab corona nuvial,
Amor meu, si 'l pogués veurer!
si 'l pogués torná a mirar!

—

Quant t' anyoren les cardines,
no 't hauré jo d' anyorar?
quan les flors totes te ploren,
no t' hauré jo de plorar?
Sense tu qu' eres ma vida,
resto branca esmortuida...
fins so soca denarida
que l' hivern va corgelar.

MARIA DE SOLTERRA

Tasta Olletes

II

LA PARADA

En el trajecte d' Hostalrich a Sant Hilari, y aproximadament a igual distancia d' abdós pobles, s' aixeca l' ombrívol casaliu d' Arbucies, on la diligencia para uns quants minuts pera cambiar tiro y procurar algun esbarjo al cruixit viatger.

En Arbucies, donchs, y en el brancal del esmentat portalás enfront del quin la diligencia acabava d' aturarse, m' estava jo assegut esperant el moment de rependre 'l viatge, quan, desenganxat ja 'l suorós bestiar que fins allí 'ns havia conduit, vaig veure desfilar per davant meu vuit mules ab l' esquilada esquena espurnada de nafres y els punxaguts ilíachs a flor de pell.

Dues d' elles, emperó, se distingien de les demés per ses formes menys cantelludes, el pelatge mès llustrós, y sobre tót per una folgada mosquera de xarxa que, tapantlos a tall de filat l' inmaculada esquena, els penjava per tot vol en forma de sarrell.

Sospitant la causa d' aquella distinció, li vareig preguntar al matalot que les menava:

L'Estiuada

Periodich nacionalista

Sortirá cada divendres durant l' istiu

Redacció y Administració: Carrer de Vich, 9

Any II | Sant Hilari Sacalm, 6 Agost de 1909 | Núm. 18

El Nacionalisme a montanya

L'amor a Catalunya, l'esperit del nacionalisme, es molt diferentment exteriorisat en las grans ciutats que en les viles y poblets de fora: pro no se pas ahont es mes agradosa y menys artificial la seva fragancia: perque si el catalanisme y en general el nacionalisme que se respira a ciutat en mitg dels trevalls de lluyta y de vida complicada es un nacionalisme positiu que crea adeptes; el vostre, el dels que goséu de les delicies de montanya, es mes tranquil, potser mes constant y mes inalterable, es la convicció y la força del segles morts que arrela convicciöns. Y es perque per compendre als pobles s'han de gosar y s'han d'haver estimat no en la vida gran y artificial, urbana, sinó a plena llum en las altures o en la plana ahont la frescor de la mar hi dona vida sana, ahont les emanacións y certes baixeses de les ciutats no maculan la vida.

Recordem, precisament, com va començar á guspirerejar la flama avuy llumenosa y ardenta, del nacionalisme catalá; no contenta la gent futurista en trevallar privadament, surten a montanya, a les excursións qu'els mostre en tot son esplendor la terra catalana y va ser per iniciativa d'una entitat benemérita que la gent encafornada a ciutat surt a montanya a respirar nacionalisme, com si la flama del amor a Catalunya que's movia naixenta, necesites sortir dels recóns urbans per abrandarse ab la caricia dels vents regnants en les altures. Cada hú per la seva part va treuren de tot aixó tasca feconda; els que tenien amor a les lletres recorrent recóns ignorats trovaben minuciositats, qu' eran grandeses, pagines brillants d'una historia gloriosa; els que eren artistes trovaven caminant caminant preciositats narradores de noves vies y horitzons nous d'un art; y els poetes, els enamorats sentint dintre seu la naturalesa, en tota la seva força viril, llençaven els cants d'amor a la terra que trepitjaven y a la dòna que en élla hi admiraven... Y la realisació de la misteriosa, invencible força va venir, y al retornar a ciutat conquerian graciosament els dos grans ressorts de la voluntat del home: el cor y l'enteniment.

Plaume recordar el nacionalisme catalá entre la gent de nostra montanya. Aquesta veritat del nacionalisme qu'entre les tenebrositats de ciutat—en discusións académiques ó trevalls erudits—ha sigut cosa poch plahent a certes inteligencies, que no vehuen la veritat, o no volen véurela, a plena llum, en els pobles de montanya ha sigut un fet positiu y inconscient en la seva mateixa evidencia. Molts pobles encafornats en un recó de mon catalá, son mes verdaders baluarts del amor a Catalunya, y son els seus fills defensors valents y héroes privats d'aquet sentiment; pro de tot aixó la única erudicció que'n tenen es una veneració fonda fondíssima a les coses de la seva patria; y es cosa insignificant aquesta carencia, perque encare que les seves idees siguin ofuscades, degut a son invencible estancament intelectual, els seus fets si que son ben clars y ben francament catalans. Els erudits vos parlarán d' unitat de idioma o llengua catalana, ben propia, ben independent y d'aixó ne deduhiran conseqüencies de nacionalisme; aquells els ignorants devots, no sabran dir tot aixó, pro a més de no parlar altre llengua que la séva, sentiran, quan no antipatia simpatica, indiferencia per les llengues que no siguin les seves; els erudits vos parlaran d'un dret propi catalá, d'un dret consuetudinari amotllat al nostre eser y al nostre viure y el poble, l'ignorant poble, vos fará dos afirmacions ben séves, y en magica frase vos dirá el resum de tota la conciencia jurídica de Catalunya, diguent que «*cada terra fa sa guerra*» ó que «*pactes rompen lleys*»; els artistes vos parlarán de l' art catalá, en ses distintes manifestacions de vida, y els pagesos vos ensenyarán la pedra *qu'els sabis dihuen que val tant*, y vos dirán que mireu, qu'allí hi ha un tresor del poble admirat per propis y extranys. No hi veureu en tot aixó erudicció, pro hi sentireu glatir el sentiment; no tenen inteligencia clara, pro saben parlar ab el cor. Es tot aixó la força dels segles que vos parlava, la tradició de les generacions mortes trovant ressó en les presents y entussiasme en les futures; aquetes el verdader esperit del poble, el cor inconscientment nacionalista dels cataláns.

Cal. no obstant, fer una selecció entre 'ls pobles que s'anomenan de montanya, divisió esencial en aquesta mena de consideracions, y cal distingir d'aquells pobles ensopits y completament aislats, formada la imatge de la vida seva en la tatal elaboració dels segles, els altres pobles progresius enlairats per una mena de cosmopolitisme qu'els fa hospitables, agradosos reculls de la gent adinerada. En els primers no hi ha que temer; la conciencia nacionalista catalana va lliscant somnolenment; la força dels temps ningú la atura. Aquet tresor del sentir del poble podria, en els pobles segonament vistos, mimvarse per agenes influencies, y d'aixó cal parlarne quatre mots...

Perque jo sé que Sant Hilari—y vinch a parar aquí perque me recordo qu'escrich per L'Estiuada—es «un dels baluarts més ferms de la causa catalana», jo sé que es un poble ahont s'hi trova francament arrelat l'amor a Catalunya. Més jo també sé que Sant Hilari es cosmopolita; saludat eternament pels aires acaronadors del Montseny es hospitalari, recull propici de distinguida colonia estihuenca. Jo no vull parar de fer correr la ploma fins haver donat per ella mos darrers prechs. Que se sápiga que Sant Hilari no es una vila morta, la riquesa que hi va posar Deu l'ha feta una població esencialment cosmopolita, més no per aixó renega de la seva condició de catalana; a Sant Hilari hi ha també el nacionalisme tan arrelat y no del tot inconscient; nacionalisme completament agermanat ab l' idea de cosmopolitisme: per aixó els que hi passin el temps mes deliciós del any, els que'n rebin els seus favors deuhen procurar a més de respectar alló que 'n diriem cor del poble, portarhi les idees de progrés y d'avens, tot lo que a ciutat s'elabora, ja en el pensar, ja en el fer; y com les energies dels pobles de fora son diferentes en condició y en temps de les de ciutat, el que d'ella vagi a montanya que hi portin ab sa presencia el despertar de les energies mortes durant l'hivern, durant el qual han sigut agotades les seves; que fassin ab aquet intercambi el crit desvetllador de tot un poble que jo ja se qu' aquet de qui jo parlo, te ganes d'avensar y de ferse gran; que siguin els que al nacionalisme de la montanya hi portin la activitat urbana; y la seva obra será ademés de beneficament social, eminentment patriótica, perque haurán conseguit al ensemps fer un poble fondament nacionalista y francament contructiu qu'ha de ser el doble ideal de les poblacions modernes.

Carles Creuhet

ELS DARRERS SUCCESSOS

Els fets dolorosíssims ocorreguts desde el día 26 al 31 de Juliol a Barcelona y altres poblacions catalanes, no tingueren ressó en la nostra morigerada vila. Llevat del pánich, produhit per la carencia de noticies certes, ni un sol intent de rebelió va torbar la tranquilitat del vehinat y estiuejants. La presencia de quiscun arrivat de Barcelona ab els perills y penes consegüents, per no circular trens ni tampoch els automóvils que fan el servey d' Hostalrich a n' aquesta, era vista naturalment ab l' espectació més extraordinaria. féntseli tota mena de pregun tes e interrogatoris.

Ja no cal dir que per efecte de la incomunicació durant tota la setmana, la fantasia feu de les seves expandintse planerament, e inventant fets y noves estupendes, lo que aumentava l'ansietat dels estiuejants, els quals no regatejaren medi ni ocassió per procurarse noticies certes.

Desgraciadament, molt de lo que 's digué ha sigut veritat.

Ab l' alegria de tothom dilluns torna ren a circular els trens, arrivant els automovils plenissims de forasters. La pau y normalitat s'han restablert. Els successos asquerosos, sense objectiu ni finalitat darrerament ocorreguts, serán jutjats difinitivament per l' Historia. Els homes de bons sentiments y verdaders amants del progrés y de la serena ascensió, ja han dita la seva honrada paraula, ab una protesta dignissima y noble.

—

La carencia de noticies com ja hem dit, fou la causa principal d' angoixa entre la colonia especialment. El Sr. Homet se brindá galantment ab el seu automóvil pera procurar una anada a Barcelona, sempre perillosa.

Mercés a n' aixó se pogueren inquirir datos verídichs de lo que passava.

Ab referencia al acte plausible realisat pel senyor Homet, s' ens prega la publicació del següent document redactat en castellá y que traduhim literalment:

«Els que suscriuen, em proba de gratitut a D. Pere Homet, pel seu noble procedir en les actuals circunstancies per facilitar comunicació y noticies de Barcelona: Maria Manaut, Maria Ribera, Agna D. de Lluchs, Concepció Llosas, Tomás Culí, Ramón Pernau, Narcis Poudevida, Rafel Faura, F. Lluch y Barrera, Manel Clemente, Ignasi Rovira Pbre, Feliciá Casals, Joan Casanovas, Felip Boet, Dominique Colomer, Ernest Galí, Carles Elps, P. Riba, Mariano Brujau, A. Roca, Joseph Maria Bayes, C Paperer, C. Palau, C. Agudo, Miquel Serra, Rafel E. Debeter, Jaume Solat, Alfred Garrigós, Rosend Bartis, M. Querol, Celdoni Moyas, Artur Bony, Joan Nota, Joan Casanillas, Anton Serra, Segimón Riera, J. Andreu, Enrich Lluch, Anton Albertí, Joseph Tolosa, Casimir Font, Joseph Garrigós, Joseph Riera, Joseph Permanyer, Joseph Graells, Tadeo Cardona, Joan Zaragoza, Pau Martorell, Ricard Clos, Jaume Pous, Candi Ciervo, Vicens Sura, Joan Ramonacho, Joan Artola, Joseph Espuig, J Ximeno, Joseph Aguila, Francesch Poudevida, Joan Camprodón, Joseph Zaragoza, Raymon Oños, Magí Escofet, Francesch Iborra, Jaume Ribas, Isidre Puig, Frederich Gal, Joseph Campderrós, Antón Millastras, Francesch Rosell, Joan Cabané, Emili Comerma, Josegh Bayé, Joseph Batista, Fulgensi Mas de Xaxars, Francesch Aymerich, Joan Bonvehí, Frederich Lluch, Jascinto Guardiola, Felip Campañá, Francesch Palau, Pere Felicibadalo.

—

En virtut del decret de suspenció de garanties constitucionals han sigut sospesos els següents articles de la Constitució:

Article 4.° Cap espanyol ni estranger podrá ser detingut sino en els cassos y en la forma que las lleys prescriuen.

Tot detingut será posat en llivertat o entregat a la autoritat judicial, dintre las vinticuatre hores al acte de la detenció.

Tota detenció 's deixará sens efecte o elevará a presó dintre de les setanta y dos hores de haber sigut entregat al jutge competent.

La providencia que 's dictare se notificará al interesat dintre del mateix plaç.

Article 5.° Cap espanyol podrá ser pres sino en virtut del manament del jutge competent.

L'acte en que s' hagi dictat el mandament se ratificará o repondrá oit el present reu dintre de les setanta y dos hores següens al acte de presó.

Tota persona detinguda o presa sense las formalitats legals o fora dels cassos provistos en la Constitució y en les lleys será posat en llivertat a petició seva o de cualsevol espanyol. La lley determinará la forma de procedir sumarialment en aquet cas.

Article 6.° Cap espanyol podrá entrar en el domini de un espanyol o estranger resident en Espanya sense son consentiment, excepte en els casos y en la forma expressament previstos en les lleys.

Els registres de papers y efectes se verificará sempre a presencia del interesat o de un individuu de la familia y en son defecte de dos testimonis vehins del mateix poble.

Article 9.° Cap espanyol pot ser obligat a mudar de domicili o residencia sino en virtut del manament de autoritat competent y en els cassos previstos per les lleys.

Article 13. (párrafos primer, segon y tercer). Tot espanyol te dret: D'emetre lliurement ses idees y opinions, ja de paraula, jo per escrit valentse de l'imprenta o d'altre procediment semblant sens subjecció a la cençura previa.

De reunirse pacificament.

De associarse per els fins de la vida humana.

DEL LLIBRE BRANQUES Y FULLES

A les nits quan me vetx sol
m'empresona la tristesa;
els meus uils d'assí y d'allá
seguexen tota la terra.
Amor meu! esma perdut
el meu cor per tot te cerca
de la mort fins els abims
sondejant plé de dalera.

***

Quan les flors te veuen morta
sembla qu'es vulguin morir
colltorsades al cap vespre
colltorsades al matí;
els clavells no llensen flayre,
si 'ls ha tocat el mal ayre,
de tristesa, com á mí.

MARÍA DE SOLTERRA

Tasta-Olletes

CAMÍ DE MATAGALLS

(*Acabament*)

Atravessavem en aquell instant un bosch de castanyers seculars de soques immenses, esberlades y vuides les unes, bonyagudes y contrafetes les altres, tes tes y estriades en forma de columna salomónica les de més enllà; totes elles de brancatge ferm y ufanós, mostraven a troços ses revinclades arrels adherides a la terra com revinguts tentàculs de pop gegantí.

Lo bosch s'extenia a nostre entorn damunt del arranat herbey que desde'l fons de la vall enfilava's serra amunt llastimosament clapat per quiscun eflorament de single gris y arrodonit.

Poch a poch los arbres anaren minvant, los códols sovintejant; lo camí, tot just fresat en la peladà roca, serpentejava per la falda de la montanya fins a perdre's de vista en una ampla ondulació, pera reapareixer més enllà a considerable altura.

Mitja hora després vorejavem una estreta gorja entre dues vessants de roca esmicolada y esllavissadiça, sens altre perspectiva que un atrafegat rieró y un parell de roures macisos carbonisats pel foch de la tempesta.

Los matxos, suant a regalims, traginaven, resignats, la balandrera cárrega de's nostres cossos, ab el coll estirat, el cap cot, caigudes les orelles, esbufegant de ferm, fent espurnejar les pedres al xoch sech y dringós de les esmolades ferradures.

—La gorja de la Mort!—butzinà en Velazquez, boy cor-près.

«..De la Mort», repetí clarament el tornaveu, confirmant les darreres paraules del artista.

Aquest y jo encreuárem una mirada sens proferir un mot, y abdós, pensius y silenciosos, arribárem a la destartalada hermita de Sant Segimon a la ratlla de mig-dia.

Dues hores més tart, empleades en reparar les perdudes forces y en atravessar les extenses jasses de fenal que tapissen la carena de la serra, ens asséyem pantejant a l'ombra de la grossa creu de fusta que remata l' ensiglerant turó de Matagalls.

Malgreu que'l dia era serè, una espessa capa de boira flonja y mandrosa amortallava la terra, privantnos d' allargar la mirada més enllà d' un tir de pedra.

Un cel blau, trasparent y puríssim se extenia per demunt dels nostres caps. Lo sol lluïa esplendorós, encrostat com pedra preciosa en lo punt més alt de l' infinida volta, y l' assoleyada creu, únich habitant d' aquelles altituts, ab els braços oberts semblava darnos la benvinguda.

En Velazquez, recolzat en la simbólica fusta, romangué concirós una bella estona, maleint sense pietat l' inoportuna boira que ab son mantell de fum li frustrava l'acaronada il-lusió d'aquell viatge.

—Ni un clap de terra!—mormolava entre dents; fins que 'l traginer, cançat de sangrar la bóta, que s'escolava per instants, li féu avinent la conveniencia de pensar en lo retorn

Lo capolat artista aixecà's tot ranquejant, se llevà'l capell y, donantme una

L'Estiuada

Periodich nacionalista

Sortirá cada divendres durant l' istiu

Redacció y Administració: Carrer de Vich, 9

Any II | **Sant Hilari Sacalm, 20 Agost de 1909** | **Núm. 20**

PERA LES FAMILIES DE NOSTRES COMPATRICIS QUE SON A MELILLA.

La colonia estiuejadora, donant una mostra del seu apreci a la nostra vila, ha organisat un ball que tindrá lloch demá dissapte en obsequi a les families que tenen algún individuo a Melilla.

Per respondre mellor als seus sentiments sincers, s'han obert unes llistes ab quota voluntaria, haventse recaudat ja una important cantitat. Les comissions recaudadores y que tenen en son comés l'organisació del ball, no descansen ni perdonen sacrifici, a fi de que resulti tot plegat una bellissima manifestació d'humanitarisme vers els nostres compatricis que allá en les terres agres de l'Africa, esposen la seva vida en una guerra, y per les seves families que ploren desolades per la sort terrible d'un tros de les seves entranyes y pel seu avenir d'incertitut pahorosa.

Ja no cal dir que desde 'l primer moment trobá la comissió el més decidit apoy per part de les autoritats y demés persones de la vila.

Naturalment que tothom ha donat tota mena de facilitats, perqué la cantitat que's recaudi sigui lo més crescuda possible; que prou ho agrahirán coralment les families interesades, les quals si bé senten l'anyorament més profond per el fill germá o l'espós, en cambi veurán compensada la seva tristesa, per aquesta solidaritat de caritat condolensa en els cors dels homes.

Y la nombrosa colonia qu'ens honra ab la seva estada entre nosaltres, podrá estar ben satisfeta del seu acte generós y benéfich.

Els joves aficionats al teatre de la vila, pera correspondre y procurar fer més grandiós l'acte que realisa la colonia, també han organisat una funció teatral per diumenge, en la qual y durant els intermitjos, hi cantará hermoses composicions el Chor «La Guilleria».

—

La comissió organisadora exposará al públich les llistes de soscripció de lo qu'es vagi recaudant, de gastos que s'originin y lo que podrá repartirse a les families interesades.

EDUQUÉM

Amichs, cuidado. Encara gronxa fatalment el recort trágich demunt la nostra Catalunya. Fixém el recort. En l'aislament dels dies enguniosos, en l'intranquilitat febrosa d'aqueixos dies tristos, una visió pahorosa m'ha assaltat l'esperit, veureu: les noticies certes qui arribaven de tant en tant, les noticies qui florien expontaniament per la mateixa ánsia d'elles, dient monstruositats remorejaven al meu entorn confoses, incoherents... y tantes ne venien qu'al fi's tornava el remor una mena d'estridencia qui voltava vertiginosament y llavors la visió era: entre jo y l'Avenir un jorn ovirat, al travers la paraula clara del Mestre,—mimbat sols de febles incertituts foses, a l'influencia de ses ensenyances, per mostrar els fonaments al cim dels quins habia de bastirse la Ciutat , s'anava alçant, alçant una barrera fosca qui esborrava la visió esperançadora y al seu bell mitj hi anava ab lletres rojes un lema odios: INCULTURA! ¡Oh, el mot abdominable, com ha planat aqueixos dies pel cim de totes les cróniques d'infamies! La nostra Barcelona, el bressol de la civilitat catalana, escarnida per la baixesa d'una pseudo-revolució repugnant, d'una pseudo-revolució essencialment negativa, essencialment infeconda! ¿Hi veyeu vosaltres en aqueix *sainet-trágich* qui ha ensangnat Barcelona, una idea impulsora, la bella protesta irada y conscient, digna d'homes, contra una injusticia? ¿Hi veyeu una revolta seriosa, ab fi determinat? Jo no l'hi trovo pas aixó qui podia disculpar quelcóm la sempre odiosa violencia d'obra. No hi veig més qu'un xarbotar del llot d'incultura qu'encare existeix per vergonya nostra, sabiament agitat per qui tots coneixeu. No hi veig més qu'una actuació del el-lement incivil, del el-lement inculte. Per aixó vos dich, amichs, que tinguém cuidado. ¿Qué fora de nosaltres, si l'esclat de barbarisme d'una Barcelona forastera qui viu en la Barcelona nostra, s'hagués extés per tot Catalunya? ¿Qué feriem? Paremhi esment y meditemho fredament, poch-a-poch Tenim el perill dins de casa y no podém pas escombrarlo, es massa arrelat y massa fondo per arrebassarlo de cop. Pro podém ferho indirectament, atacant a la causa per evitar l'efecte. Hem de fer obra de preparació perque demá que pogués de nou intentarse,—en aquets termes, entenemnos, que jo soch fondament revolucionari en el bell sentit del mot—una nova Revolució—*passez le mot*—quan la grana de disturbi caigués sobre la nostra terra, aqueixa fós prou sahonada per girarnos d'esquena ab un geste suprém de despreci an els qui exalten sentiments qui tenen tota la noblesa d'una inconsciencia en profit de migrats interessos.

Amichs, desenganyemnos; sense una gran cultura no anirém en lloch; hem de fer obra fondament educativa; al ensemps qu' ens catalanisém, civilisemnos y aixís marxarém boi esborrant aquella barrera que 's redressa com obstacle invencible per arrivar a l' Avenir gloriós que somniém per Catalunya, y femho depressa, que quan més tardém més ha de costarnos: eduquém, eduquém, y quan siguém tots ciutadáns de Catalunya-Ciutat, llavors, que vinguin!

ALBERT DE QUINTANA

JOGUINA

Tot tornant d'aplech
a la vella hermita,
al pas del torrent
ahir l'assolia.
Al pas del torrent,
ab un pensament
en ses mans pulides.

Me li poso aprop,
a frech de faldilla,
y garlant, garlant,
travessém la vinya.
Y garlant, garlant,
li vaig esgranant
lo que'l cor m'omplia.

—Poncelló flayrós,
reyneta aixerida:
l'amor que jo't tinch
oydá si'l sabies!
L'amor que jo't tinch
a cantartel vinch
entre flors boniques.

Bé't deus recordar
d'aquell jorn a fira,
quan al mercadal
vaig dirte'n follies;
quan al mercadal
l'hereu del hostal
d'enveja glatia.

D'allavors ençá,
l'amoreta mia,
qu'es cas d'oblidart
si't tinch aquí dintre!

qu'es cas d'oblidart
si aquell dolç esguart
may se'm esgarria!—

Quan hagué escoltat
eixa lletania,
com un clavellí
ses galtes florien;
com un clavellí...
llavors la trovi
doble escotorida.

—Més que traydorot!
ves qui ho pensaria!
Guanyada me'n tens
ab tes mauleries!
Si guanyada'm tens,
no sé per qué vens
ab noves follies...—

En el bell esclat
d'aquestes joguines,
son prim cosserró
mon bras estrenyia...
Son prim cosserró...
y'l primer petó
sos llavis collien.

Y fugí corrent
pel mitj de l'artiga
quan el rossinyol
refilant venia.
Quan el rossinyol
despedia al sol
ab sa cantadissa.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

DE RE PECUARIA

Molt interessant resulta per el que está posseít d' aquell esperit experimentador, d' aquella déria esmenussadora de tot quant ens rodeja, poder endinzarse ab el ingeni de sa rahó, en els enicmátichs problemes que la Naturalesa atresora en sa esencia; pero desgraciadament en aquet terrer, deixem que sien els altres que s' entretinguen en disquisicions filosófiques que 'ns ensenyin l' implantació de sa práctica; nosaltres deixém que 'l temps passi volant. Tot o casi tot lo estranger ho preferim a lo de casa, sens fixarnos en sa bondat, efecte del desconeixement, de la desconfiança a lo nostre.

Passem una mirada encare que sia superficialíssima, per una de les columnes en que descansen els Estats, per una de les fonts que més riquesa li reporta qual es la ganaderia, y veurem que 's trova en un estat tant deplorable, que fa pena recordar la desmoralisació que regna en les explotacions zootécniques; no per falta d' homes sapientíssims en la materia, no per falta de zel, mes sí per atavisme, per apatia dels ganaders, que desconeixen ses conveniencies, sos profits, desprecian els concells richs en materia de pertecció y de progrés; restan sumits al empirisme, al rutinarisme, a lo que 'ls contaren y vegeren en sa infancia.

N' hi ha molts que creuhen tenir gust zootecnich, que 's creuhen aptes per portar a felís terme la perfecció de qualsevol raça, o la aclimatació y adaptació d' alguna exótica, mes esdevindrá necesariament la ruina y degeneració de la mateixa, car desconeixeran indubtablement les condicions anatomo-fisiológiques dels tipus característichs de raça y les condicions de medi necessaries a la habituació al lloch ahont se destinin.

A mes d' aquestes vagues anotacions que posen de relleu l' inconciencia de la explotació ganadera, hi ha moltes altres qüestions que cauhen de ple a ple a l' industria pecuaria; l' organisme animal, es capás de sofrir variacions importants en sa individualitat segons siguen son temperament, constitució, edat y fins sa idiosincracia, quan sufreixen traslados de sa área geográfica primitiva, y son tan més dificils les lluites que sostenen per sa adaptació al medi, quant més apartats es trovan d' ella.

Si desde els vertebrats més perfectes, més elevats de l' escala zoológica, contemplém els diminuts radiolaris, si regirém la munió de sers del mon orgánich animal o vegetal que no s' escapan a nostre vista mercés al microscopi, tindrém de confessar que 'l medi que 'ls colocá la maravellosa Naturalesa, es el mellor a sa existencia sens cap excepció possible: res pot contrarrestá aquest assert; ni les mutues lluites que sostenen per conservar la conquista del seu camp vital ni la fi d' aquesta; car resultaria inexorable per el triomfant, els medis de sa subsistencia precisa.

Mes resulta devagades que enlloch de posar en evidencia sa feblesa potencial en la contenda de la vida, busca lloch segur fora de les condicions, en que aparagué en la escena de la vida, aprofitantse l'home d'aquestes especials disposicions, per naturalisar les especies que ha cregut li serán de més profit, li satisfarán ses exigencies y ses necessitats, ja que en estat selvatge, en estat lliure, 's desperdiciaria el preciós capital que de lley natural tenim d'aprofitá son interés, representat en trevall mecánich, carn, grassa, ectzetera.

En la naturalisació y aclimatació podrán els individuos arribá a la domesticació en son grau máxim, amotllanse alashores a nostres exigencies, en inconciencia voluntaria per efecte del hábit d'esclavitut.

Per aixó l'home progressiu per efecte d'una inteligencia superior s'ha vist obligat a associar els animals desde temps inmemorials, per verificar l'obra grandiosa de sa redempció y emancipació del seu llinatge; ja que sens aquest factor de vida, 's trovaria prostergat en l'infancia del seu progrés y entregat a las eventualitats del temps, faltat de vestiments, d' aliment, de seguritat personal, de tot quant completa l'obra admirable d'enaltiment humá.

RAMÓN BOSCH
Veterinari

*
* *

Als serafins de ma gloria
els hi dich cada matí:
Seguiune tota la terra,
rondeu cingleres y abims.
Baixeu a la terra plana,
truqueu als palaus dels richs,
a les cabanyes dels pobres,
a les tendes dels humils.
Digueulos que a n'el Sagrari
presoner m'estich morint,
presoner d'amor als homes,
d'un amor que no té fi.
Els missatjers que'ls hi envio
em tornen plens de neguit.
¡Terra ingrata, terra ingrata!
¿qué t'ha fet mon Cor Diví?
Quan feu plorar als meus angels,
¡Ay! que'n sou d'empedernits,
¡qué durs son els cors dels homes,
quan feu plorá als serafins!

MARIA DE SOLTERRA

FENT VIA

L'afirmació feta de que l'higiene pública y privada, es un signe pera saber gairabé a punt fixe, el grau d'avens d'un poble o ciutat, es d'una rahonabilitat indiscutible. Un poble que tinga els carrers bruts y les rieras convertides en dipósits de bruticia, se pot asegurar, sens temor a equivocarse, que la seva obra d'educació social y fins política es nula. Perque si 's descuida de la seva salut material, qué no haurá de fer ab la moral? Y aquí volém dir que l'higiene pública —en aquesta sempre 'ns referim—no entra solsament en les funcions que a la vida material se refereixen, directament. L'higiene y la netedat, afinen poderosament els sentiments de bellesa en l'home.

Les autoritats y els vehins especialment han de tenir un esmero grandíssim en que tota població tingui baix aquet punt de vista la superioritat més gran.

En la nostra vila, s'ha operat en poch temps un millorament notable, en aquet sentit. Els carrers y les places fan goig per lo nets y ben regats, y els demés detalls que en lo tocant a higiene pública prescrihuen les ordenances municipals, se cumpleixen escrupulosament.

Cal qu'ens en felicitém d'aixó y posém més empenyo encare, perque la vila nostre es mostri, sense necessitat de les regles de l'autoritat, cuidadosa y correctíssima en aquet punt, d'un valor forsa elevat.

Tothom te de procurar complir estrictament les regles d'higiene pública: les autoritats, com succehix en aquesta vila,

L' Estiuada

Periodich nacionalista

Sortirá cada divendres durant l' istiu

Redacció y Administració: Carrer de Vich, 9

Any II | Sant Hilari Sacalm, 11 Septembre de 1909 | Núm. 23

L' IDEAL Y EL PROCEDIMENT

En el Renaixement catalá s'han produit a voltes lluites y divisions pretenent establir diferencies basades en un major o menor grau de catalanisme. Y s'ha dit: aquells son regionalistes, aquets son nacionalistes; els uns son moderats, els altres radicals, intransigents, reconsagrats. Tot aixó dona lloch a un perjudicial equivoch, que jo crech que es indispensable desvaneixer. Pera ferho s'ha d'establir y precisar be la distinció, massa sovint oblidada, entre *ideal* y *procediment*.

Jo declaro franca y sincerament que no conech cap catalanista (no parlo dels descentralisadors ni dels regionalistes administratius) que no assenti com fonament de les seves afirmacions el fet de la nacionalitat catalana y com *ideal* de la seva acció el reconeixement d'aquesta personalitat nacional. Desde aquest punt de vista, jo no veig entre uns y altres catalanistes cap diferencia en el fonament y en l'ideal. Tots som d'un igual radicalisme.

En lo que hi ha diferencia es en el procediment. Hi han catalanistes que rebutgen l'acció política y electoral, n'hi han que lliguen les nostres reivindicacions nacionals a una determinada forma de govern o a afirmacions radicals en l'ordre social, politich y religiós, y n'hi han d'altres que no limiten procediments ni formes de govern ni principis, sino que entenen que la qüestió es conseguir el renaixement de la nostra personalitat que es base indispensable, no sols pera la solució, sino fins pera l'adequat plantejament de tots els problemes generals humans.

No es un problema de finalitat, sino una qüestió d'estrategia; no es una divergencia de principis, sino una diversitat en l'apreciació dels medis més adequats pera arribar a la consecució d'un mateix, idéntich ideal. Cadascú, essent tots igualment convensuts, igualment honrats, se deixa portar en aquest punt, més que per la seva convicció, pels impulsos del propi temperament.

Y concretada aixís la qüestió, jo crech (es aquesta l'expressió del meu criteri) que no es possible fixar un procediment y limitarnos a n'ell ab exclusió dels altres. Un procediment politich es com un pla de batalla, que depen del temps, de les circunstancies, del lloch, dels homes; que entre tots els medis (ab el ben entés de que no siguin indignes) aquells son els millors que'ns portin més segurament a la victoria.

Per altra part, estich fermament convensut de que l'autonomia no's pot conseguir si no es per etapes graduals y successives. Perque l'autonomia no es una lley que la consagri sino un poble que la visqui y que l'encarni; y jo no crech que un poble pugui adquirir, si no es per una llarga y progressiva educació, l'aptitut indispensable pera l'exercici de les altes funcions politiques del propi govern.

Per aixó, ab tot el radicalisme y intransigencia d'ideal, soch oportunista y evolutiu en el procediment. L'exemple de totes les grans evolucions históriques, la manera com han anat prenent cos de realitat els ideals, es pera mí una demostració irrefutable de que sols per una lenta labor constructiva per una successiva adaptació a les realitats de la vida, per un sentit positiu de les necessitats y conveniencies del moment, poden les reivindicacions del pobles triomfar, passant desde l'oposició al poder. May ni en lloch he vist que un sentit negatiu, crítich, sistemáticament protestari, produís cap transformació positiva y fecondant renovadora.

Tinch interés en exposar aquestes idees y en aclarir aquesta qüestió, perque una bona part de la joventut catalana, impulsada pel seu fervorós amor a la nostra terra, per l'ansia patriótica d'obtenir la realisació de les nostres reivindicacions, se deixa arrossegar moltes voltes per un esperit de protesta, de radicalisme verbalista, que es a judici meu, ademés d'un element de deseducació del nostre poble, un dels majors obstacles en la lluita per l'autonomia.

El dia que's fassin carrrech de la distinció entre ideal y procediment y's convencin de que'l millor medi de conseguir la radical integritat del *ideal*, es l'oportunitat y adequació del *procediment*, haurém donat un gran pas en el camí del Renaixement de Catalunya.

JOAN VENTOSA Y CALVELL

PER FI DE FESTA

Parlant, no fa gaires dies, ab el senyor Director d'aquest sentmanari, sortí a conversa el tamany y nombre de fulles de que's compon L'ESTIUADA, quedant abdós conformes en que ni l' amplitut de les fulles en els periódichs, ni llur nombre, son mesura prou exacta pera decidir de llur valer y en molts casos ni tant sols mesura son. Els parlaments no valen menos per ser més o menys curts, empró moltes vegades valdríen dóble si més curts fossen.

Aquest periódich es petit com petites son les forçes ab que la redacció compta. El nen petit sol eser el més estimat de la mare y si es únich no cal dirho que se 'l estima encar més. Essent donchs el setmanari fill únich de la vila, com també aixís mateix únich d' aquesta encontrada de les Guilleríes y tal volta de Catalunya tambe únich—no perque no n' hi hagen altres de millors, que tots prou ho sabém que hi son—per sa especial vida y petitesa, per naixer en una vila sens elements periodistichs, per haver conseguit mostrar en tots sos números una vida robusta, sana y plena de fortitut y empenta.

Que 'l senyor Director, redactor cap, cos y ánima del periódich tot d'una peça, ha trevallat molt no hi ha que duptarho; per fer quelcom de bo sens elements es necessari enginy y una voluntat feta a prova.

Sens tenir en compte la politesa, felicito de tot cor al Director y amich, en primer lloch per son gran acert en fer del periódich una viva y detallada relació de lo que demá será la historia de nostra aymada vila; y en segon lloch per haverse separat de la corrent de relacionar y detallar fets contraris al equilibri humá y a la moral.

ANTONI MONTAÑOLA.

FULLS

24 de Juliol:

Avuy en el passeig m' ha sigut presentada una noya hermosíssima. Fa pochs dies que ha arribat al joyós poblet recóndit entre montanyes ont jo estiuejo. M' ha dit qu' es deya Dolors, es alta, esbelta, y te una gran serenitat en la mirada, te 'ls cabells bruns y els duia nuats egregiament amb una gran cinta d' or baix un pom de gardenies.

He parlat llarga estona amb ella. No riu gayre, y quan ho fa, els seus llavis no més se desclouen en un gay mitg-riure discret. Quan ens hem despedit, no sé

la dita. Aquets mateixos son els que'l dia d'acabament de sessions y justificant una vegada més la obra negativa que personifican, llensant per esport y per donar pábul a l'escandol y el mal exemple un crit subversiu, crit que tal volta repetirán els que no gosan d'inmunitat parlamentaria y com es natural serán empresonats.

Aquest exemple perturbador, aquesta direcció irreflexiva dels que qui fá poch temps han dirigit l'opinió pública, prescindint dels varis partits a que pertanyen, ha ocasionat fets brutals, denigrants, de complerta incapacitació per una obra de govern. A la opinió pública se l'ha ense nyat sempre a actuar negativamente. Recordis la xiulada a n'en Dato feta per els que's titulan classes acomodades, les partides carlistes merodejant per montanyes a tall de moros, l'atentat d'Hostafranchs y no parlém de la semana trágica, que aquesta sí que ha sigut el *clou* de la brutaldat.

El poble, la pobre massa social, sempre inconscient, no sapiguent d'altre manera imposarse ha pres l'ofensiva ab la forsa dels seus brassos, les prédicas de quatre aventurers, l'article funest dels que lluny d'arrostrar la culpabilitat de les accions, are pretenen deplorar les conseqüencies.

Nosaltres, els qu' essent joves, hem tingut la suficient reflexió de no deixarnos embaucar, potser degut als medis qu'hem tingut pera sustraurens al perill del procediment inadecuat a'ls progresos del sigle xx, hem de dirli a n'el poble que aspira a redimirse d'un estat d'incultura y miseria, que'l medi adecuat y factible es l'escola, la petició de reformes imposantse per la rahó y el bon sentit, el suficient civisme per usar del sufragi, l'aspiració conscient a un moment d'educació política; aixís com hem de parlar a les clases burgeses y acomodades, en el sentit de censurarles fortament quan pretenen oposarse sistemáticament a moviments progresius, a l'avens indefectible de les idees, a entorpir ab la seva influen cia la expresió ben manifesta d'un dret de sobirania y mes que censurarles, obrant y essent portaveu inquebrantable de lo que el temps y el progrés dels pobles ocasiona, imposantnos per medi del discurs y constituint per la persuasió un estat formidable d'opinió, que fassi imposible la més lleugera desatenció per part dels encarregats de la direcció política del Estat.

Es necesari que fem un bon us del sufragi universal, l'arma predilecta dels temps moderns, otorgant la nostra representació al predomini de l' inteligencia, de la cultura, de la capacitació civil pera dirigir, pera governar, puig la representació d' un poble no te dret a ostentarla més que el que te un enlayrat concepte de ciutadania. L' arcalde d'un poble, per exemple, no ha d'esser el més rich ni el que més sapiga portar ab llibretes de deu céntims la contabilitat usuraria de casa seva, sino el més apte, el més bó, el que hagi demostrat més civisme, més amor per el poble.

FREDERICH FRIGOLA.

EVOCACIÓ

A n'Ella

Recordes..? Era una bella nit, calmosa y transparenta. Les teves mans feyen florir del piano la suau serenitat d'un «Nocturn» de Chopin. L'ayre s'extremia ab les notes qui evocaven una dança de verges coronades de blanch. La teva ánima, subtilisada per la grandesa de la narració dolcíssima, semblava oferirse tota entre les ombres, també serenes, dels teus ulls negres, tant profóns, tant enigmátichs, que s'engrandien ab l'emoció qu'escampava arreu aquell prodigi d'armonies, are manses y remoroses, are folles y vibrants... Aquella nit,—¡oh, Artista!—semblaves voltada d'una gloriosa auriola. Jo't mirava de lluny y'm semblaves més bella encare que altres voltes; te veya com divinisada, magestuosa y gran, coberta ab vesta de Dea per l'Art qu'interpretaves... Estaves pálida, trista... sobre l'ivori del teclat brillaven les teves mans qui's movien ab geste de caricia evocant lliris blanchs; la baga d'or fulgia... y el «Nocturn» anava narrant, narrant visions d'amor subtils y gracioses ab re nor de petons y de sospirs...

Recordes? Quan en la misteriosa fugida de les notes la darrera vibració va perdres, dels teus ulls caigué una perla humida y brillant sobre les gardenies qui enjoyaven ton pit...

Vares endevinar el meu desitj sense que jo't parlés: vas oferirme les gardenies.

Vaig besarles y vaig besarte. Els seus pétals y els teus llavis eren igualment frets, blanchs, dolços...

ALBERT DE QUINTANA

DEL LLIBRE BRANQUES Y FULLES

Si no m' ho digués el cor
les floretes m' ho dirien,
les floretes del jardí
que regaves cada día.
Amor meu! del claveller
les poncelles es mostiven,
el gessamins ja s'han mort,
y com tu s'es mort el lliri.

*
* *

L' aureneta y les cardines
no refilen com avans,
prou t' anyoren ¡Vida meva!
prou te troven a faltar!
Ton fillet, el cel em signa,
nit y jorn fentme plorar
com més y més veu que ploro,
més em diu: es allá dalt.

MARIA DE SOLTERRA.

¡AVANT SEMPRE!

En l' esplet de vida, en el desvetllament de Sant Hilari, s' hi ha posat una nova fita que indica una vegada més les ansies dels hilarienchs en posar a sa xamosa vila a una altura envejable baix tots conceptes. Me refereixo al chor *La Guilleria*, de novella vida, que ab tant desinterés y voluntat dirigeix en Pau Ridaura, format per un bon nombre de cors joves desitjosos de fruhir y fer fruhir les belleses del cant, educant el bon gust artístich, y fent cultura ja que no altre cosa se propo-an en sa noble tasca.

Veritablement pot estar satisfet y també els protectors al veurer la ferma voluntat que suposa, puig que cansats de son trevall la major part d' ells, esperan ab dalit l' hora d' ensajar les obres que volen donar a coneixer, quan son cos els demana el descans; y demostrant l' esperit sumís y voluntari, per fer que resultin ben acabades, de manera que a voltes sembla més un petit Orfeó que un senzill Chor; aixís va passar el día 8, festivitat de la Mare de Deu, en la interpretació de la bellísima Missa de Termignon, a tres veus, causant la admiració de quants la sentiren per la delicadesa en els matissos, poguentse dir que han realisat un miracle.

No cal citar noms, perque tots hi contribuhiren ab totes ses forces.

La part d'armonium estava encarregada al eminent pianista el Sr. Rupert Belderrain, que ja está dit tot, ja que en ell no se sab si admirar le seria amabilitat, o la seva interpretació afiligranada en les obres de piano dels grans mestres.

Animo, benvolguts choristes, vosaltres heu demostrat que volguer es poguer. Jo os saludo y me despedeixo de vosaltres dientvos: A reveurer!

No desmayeu; ¡Avant sempre! Aixís es com s' aixequen els pobles.

R. E. y C.

ÉN VENTOSA A LA NOSTRA VILA

Conforme anunciavem en el passat nombre, diumenge reberem la visita, repetidament demanada pels seus innombrables amichs y admiradors, del distingit diputat per aquest districte Don Joan Ventosa y Calvell.

Nostre estimat diputat va arribar al dematí del dit día, acompanyat del Sr Cambó y de distingides persones de la vila, les quals anaren a rebrel a Arbucies, ahont havia passat la nit del dissapte. Ja no cal dir que durant les curtes hores que estigué entre nosaltres, fou obgecte de les més clarissimes mostres de simpatia per part de tothom, essent saludat, fentli al ensemps presentalla de la seva

L' Estiuada

Periodic nacionalista

Sortirá cada divendres durant l' istiu

Redacció y Administració: Carrer de Vic, 9

Any III | Sant Hilari Sacalm, 8 Juliol de 1910 | Núm. 26

Per l'educació artística

Als periódics comarcals

Cal insistir novament sobre l'ineducació artística que representa y es la música de Festa Major. Per altra part si la qüestió no fos prou important en sí, les felicitacions d'alguns amics, per l'article de la setmana pasada, ens farien agafar la ploma pera refermar y encareixer la necessitat de suprimir tot lo possible aquesta música insana que inonda gairebé tot el programa del jorn més solemne dels pobles, per la festivitat que commou els cors y aixeca alegrament l'esperit.

Es precis donar el just carácter a la Festa Major y may aquesta el tindrá si unicament se dona satisfacció al cos y la música es una blincadissima corrúa de notes sense art ni gust. Els que volen fer un art social deurien fixarse ab aixó; ja no es un poble ahont s'hi executa aquesta malsana música, son tots els de Catalunya. La Festa Major? Si en molts llochs es un sarcasme. Es vritat qu'es la alegría la que té de floreixer arreu, una alegría ben coral y ben intensa, pro no n'hi ha prou ab aixó, es necessari que aquets actes tinguin una significació més gran y en lo que's pugui artística y educativa.

Fins allá ahont arribi la nostra veu procurarem ferhi neixer un sentiment de repulsió justíssima contra aquesta composició musical, que cal foragitar. Pro perqué'ls periódics comarcals no hauríen de dirhi la seva paraula també? Es que no han sentit may una vergonya pel fet repetidíssim que denunciem? Que parlin ab nosaltres en aquesta obra de sanejament y d'interés pels pobles.

Els hi preguem encarescudament.

Paraules sinceres (1)

Avans que tot: jo soc nacionalista-republicà Això es per dirvos que sols del ritme d'aquestes dues afirmacions crec que pot esperarse la salvació de Catalunya; però al costat de la suprema aspiració de resorgiment y socialisació de la nostra Patria, crec que s'han de tenir en conte algunes accidentalitats que deuen dirigir encertadament l'avenç polític nostre. Me refereixo á la distinció y lluita entre uns partits y altres dintre d'una comuna aspiració patriótica.

L'unió es quasibé sempre confusió; la confusió es sempre enfebliment. Heusaquí perque havem de mirar am por els intents de reconstruir Solidaritat Catalana per segona vegada, ja que si la primera va fer minvar molt - no ho neguem - el sentiment catalanista, are sería possible un naufragi total dels ideals nostres. Sols en la lluita; sols en la contraposició de programes, en l'estridencia serena de les propagandes pot conservarse viu y sencer el foc d'un ideal. En un regisme de conformitat, l'ideal acaba per desaparèixer.

Vos he dit que volía esser sincer. Y ho vuy esserho y ho fora encare que la meua disciplina de partit m'ho privés, perquè crec qu'ha d'acabarse un malentés que patim a Catalunya y qu'arreu desperta rezels y desconfiances que's traduèixen sempre en petits moviments de regressió per la nostra causa.

UN TROS DEL CARRER DE L' HOSPITAL

(*Dibuix den Francisco Pernau*)

A Catalunya son precisos dos grans partits en lluita; dos grans partits quina comunitat última d'ideal patriòtic fassi qu'en moments crítics puguin esser colaboradors, però que en la normalitat de la seua vida marxin ben separats en norma de conducta y en procediments de fer proselitisme. L'un d'aquests partits té una tasca destructora y un'altra de conservadora. L'altra ha de destruir y construir ensemps y en aquesta diferencia: *conservadurisme* y *construccionisme* ha de radicar tota la lluita y diferenciació dels dos grans partits polítics catalans.

La tasca destructiva, transformativa, millor dit, no cal pas que vos la digui: tots ho sabeu que cal incorporar a les fileres dels partits catalans els elements sans tant de l'extrema dreta com de l'extrema esquerra, y una volta feta aquesta incorporació, anar a l' anulació d'aquets partits extremíssims quina tasca es fortament pertorbadora y obstaculista adins del nostre moviment.

Are, lo que no crec conveníent es la anulació de la força - Dreta. Aquesta es precisa a Catalunya y la seua tasca s'ha de limitar a *conservar* totes aquelles forces y energíes susceptibles de transformació, de quina transpormació el *partit motor*, l'Esquerra, ha de cuidarse pera anar duent al nostre poble cap al concert de les modernes democracies. Y aixís com senyalo aquesta diferencia en el procedíment y en la singular vida de partit, també crec que dèu haverhi un punt de coincidencia, quin es el de catalanisar fortament a Catalunya, formant mitjansant una sabia y forta dosi continuada de cultura una serena conciencia en el poble. Conciencia qu'es indispensable per tot avens social que somniem.

Are, si'm dieu que avuy per avuy s'han d'acabar els personalismes, respondré: no encare, no encare; avuy la lluyta d'home a home es necesaria perque no hem arrivat al moment en que aquell estat conscient de que vos parlava permeti la rimia lluyta racional d'idèa a idèa. Quan això arrivés, no fora precís ocuparse dels homes, doncs quan un d'aquets deixés l'idea, quedaría anulat, sense veu ni autoritat ni prestigis. Avuy, quan encare sembla que les idees son unes o al-

(1) Per tratarse d'un distingit y estimat amic nostre publiquem aquest article, ab tot y no estar conformes ab algunes de les seves apreciacions, que indubtablement marcan una modalitat forta de la política catalana actual.

de les botigues de les viles y ciutats catalanes no escrits en la nostra llenga. Y es molt més vergonyós y denigrant quan, aquestos establiments pertanyen a persones qui diuen professar ideés catalanistes, qui forman part d'associacions catalanistes, qui están suscrits a periódics catalanistes. Aquesta inconseqüencia es imperdonable, no's comprén sense admetre que aquestos tals no saben lo que's fan, perque si ho sapiguessin, no voldrian esser participadors de la baixesa que representa pera Catalunya, exposantla a que'ls extranjers qui venen a visitarla, pugan adressarli un plany semblant al de un entusiasta catalanófil extranjer qui, trepitjant per primera vegada terra catalana, en la ciutat de Girona, després de fixarse en els lletreros que veia pels carrers, exclamava aquestes paraules, que encare al recordarles, la rojor me puja a les galtes: «Que som a Catalunya o aont som? puig que la llenga en la qual están escrits aquestos anuncis, no es pas la que jo he conegut y estimat en l'hermosa literatura catalana» y al contestarli que en aquestes manifestacions de la vida industrial y comercial, encare no s'havía conseguit introduhirhi l'ús de la llenga, responía: «Peró que no tenen conciencia els catalans de lo que l'ús de la llenga significa? ¡Cóm volen reconstituir la seva Personalitat, cóm lluitar per la dignificació de la seva Terra, si menyspreuan la seva llenga, qu'es el símbol de la Patria!»

En tots aquestos casos que hem citat no pot alegarse la necessitat que hi ha en molts d'altres, en els quals per força hem de empleiar el castellá: com son tots aquells que's relacionen ab oficines y organismes públics que depenjan de l'Estat; fins que la oficialitat de la nostra llenga sia regoneguda com de dret li pertoca y pel regoneixement de la qual tot bon catalanista té el deure de laborar; siguent la més eficás manera de conseguirho, procurar constituir de fet aquesta oficialitat en tot alló que en les nostres mans estiga.

Una de les rahons que donen els elements industrials y comercials es la raó tonta d'una temensa injustificada a veure disminuir els ingresos dels calaixos de les botigues y despatxos. Aquesta raó l'alegan principalment els botiguers de les poblacions hont hi han elements burocrátics, especialment les capitals de *provincia*; raó ben infundada, perque els no catalans qui deixessin de comprar en una botiga, perque aquesta tingués els lletreros en catalá, demostraría desconeixer el dret inalienable que tenim a usar la nostra llenga y el qui s'empenyés en desconeixer aquest dret, ni se li té de volguer admetre la seva compra, ni es digne de conviure ab nosaltres; a més de que, el qui de semblant manera discorregués, segurament que pertanyería a n'aquells qui queden a deure y després no se'ls veu més, extrém que podríen testificarlo molts d'aquestos botiguers. Peró les viles y ciutats que quasi no tenen població burocrática ¿quína raó poden alegar?

Han de convencers els catalanistes que, endevades trevallarán pera reconstituir la Personalitat nacional de Catalunya si, conjuntament ab els esforsos realisats pera vigorisar el seu cós social, no's procura per tots els medis, infundirli, de nou, la seva ánima, aquella llenga gloriosa, que a la seva sola vibració desvetllá y feu reviure a la Patria, que tant de temps havía permanescut endormiscada.

J. Bosacoma y Pou

Del llibre "Branques y fulles"

No'm canteu cansons
de les alegroies;
canteume ben trist,
qu'els plors m'aconsolen.
Quan veig un infant,
sanglotant m'hi acosto;
quant més petitó
tant més m'enamora.
Per ferli petons
no'm ve may d'una hora;
els qui van passant
diuen que som boja.
Em fan escarnots
quan veuen que ploro.
¿Si el mon es per ells
tot flors y violes?
Perfums de jardí
a mí no'm retornen.
¡Filet qu'ets al Cel,
Deu sab quant t'anyoro!

María de Solterra

Juny de 1910.

Comarcals

Sta. Coloma de Farnés.—Comensan a sentirse les primeres flairors estiuenques, puig els forasters acudeixen ja en aquestes encontrades a assaborir les comoditats propies de la temporada.

— L'Ajuntament, al objecte de perfeccionar el servey d'inspecció Municipal, desde primer de l'any vinent ha acordat la creació d'una nova plassa d' Inspector Veterinari, assignada ab 300 pts. anuals quina suma's descontará del sou de l'actual Inspector La nova sembla que ha produit gran trasbals entre'ls elements caciquistes de la Ciutat, quins compenetrats encare de l'antiga política local centralisadora, no concibeixen la poca personalitat que actualment tenen els Ajuntaments respecte les facultats de nomenar y separar els empleats sens distinció de clases, en virtud del R. D. del 15 de Novembre de 1909.

— Es altament falaguer el festeig que totes les tardes dels diumenges y demés díes festius s'organisa en el nostre Balneari de Banys. Hi acudeixen, además de moltes families, la distingida jovenalla de la Ciutat ahont trova l'esbarjo y satisfacció propia a llur estat. Se veu que el duenyo no desdeix en proporcionar tot lo necessari a fi de que'ls forasters pugan trobar, además de son restabliment, una estada curulla d'alegría Actualment s'hi troban entre altres, les families Fabrés, Llach, Mir, Manyá; els Srs. Joan Jorba, Nadal, Colomer, Marssans, y els distingits y entussiastes companys de causa Srs. Jaume Arau de Barcelona y Joan Porciolas Notari de Amer. Que tingan bona estada.

— Dins pochs díes se veurá realisat el cobert que pel mercat de grá l'Ajuntament construeix a la Plassa de la Constitució.

Viladrau.—Va aumentant cada día la arribada de families que venen a n'aquest poble per passar la temporada d'istiu. Fugen dels calors depriments de la Comtal Ciutat y venen a buscar els aires oxigenats, tócsics y exitants que circulen per nostra comarca de la vessant N. del Montseny.

Trovarán aquest any nostres estiuejadors diferentes mellores que s'han realisades en nostre poble, aixís urbanes com particulars, que trascendeixen altrement en profit y ventatge dels vehins y contribuyents Una de les ben encertades, a nostra manera de creurer, es la que s'es feta ab l'aixecament d'un gran edifici adjunt al gran Hotel Bofill. Aquesta reforma resulta de tanta comoditat pera'ls senyors de la Colonia estiuejanta, que mercés a ella tindrán un ample clós apropósit pera reunirse y formar societat per la temporada d'istiu, quins socis concurrents trovarán medis d'esbarjo, plaer y explai, contribuhint ab aixó no poc a fer més platxerioses les tardes y vesprades de la temporada.

Altre de les mellores, es la que per part del Ajuntament s'es feta en el carrer de la Rectoría, a l'entrada del poble: s'ha aixamplat aquesta vía de tal manera que ara resulta molt fácil passar ab carruatge automóvil sens perill de cap mena. Ja era hora de desaparegués aquell estret viarany, en benefici de les persones, dels edificis colaterals y del ornament públic.

—

El día 25 del passat mes tingué lloc a Arbucies l'enllaç del jove, nostre amic, En Salvador Vergés ab la distingida Sta. Coloma Casadesús, filla del digne fabricant de tornería Don Joan Casadesús.

—

El poble d'Hostalric va celebrar la seva Festa Major durant els díes 2, 3 y 4 ab grandíssima animació. Varen haverhi sardanes que foren ballades per nombrosos aficionats y els balls sobre-